

Svjetska zdravstvena organizacija
Regionalni ured za Europu

**Smjernice za rutinske imunizacijske usluge tijekom
pandemije COVID-19
u Europskoj regiji SZO-a**

Smjernice izdane 20. ožujka 2020.

Napomena: Ovo će biti regularno, revidirano i ažurirano u skladu s razvojem epidemiološke situacije s
pandemijom COVID-19

Prijevod (neslužbeni): UNICEF – Ured za Hrvatsku

Naslovite upite o publikacijama Svjetske zdravstvene organizacije Regionalnog ureda za Europu na:

Publikacije

WHO Regional Office for Europe

UN City, Marmorvej 51

DK-2100 Copenhagen Ø, Denmark

Alternativno, ispunite mrežni zahtjev za dokumentacijom, zdravstvenim informacijama ili molbama za citiranje ili prijevod na web stranici Regionalnog ureda (<http://www.euro.who.int/pubrequest>).

© World Health Organization 2020

Sva prava pridržana. Regionalni ured za Europu Svjetske zdravstvene organizacije pozdravlja zahtjeve za dozvolom reprodukcije ili prevođenja publikacija, djelomično ili u cijelosti.

Oznake koje se koriste i prezentacija materijala u ovoj publikaciji ne podrazumijevaju izražavanje bilo kakvog mišljenja Svjetske zdravstvene organizacije o pravnom statusu bilo koje zemlje, teritorija, grada ili područja ili njegovih ovlasti, ili u vezi s razgraničenjem njegovih granica. Točkaste crte na kartama predstavljaju približne granične linije za koje možda još ne postoji potpun dogovor.

Spominjanje određenih tvrtki ili proizvoda određenih proizvođača ne znači da ih je Svjetska zdravstvena organizacija podržala ili preporučila u odnosu na druge slične naravi koje nisu spomenute. Uz izuzetak pogrešaka i propusta, nazivi vlasničkih proizvoda izdvajaju se velikim početnim slovima.

Svjetska zdravstvena organizacija poduzela je sve razumne mjere opreza kako bi provjerila informacije sadržane u ovoj publikaciji. No objavljeni materijal distribuirao se bez ikakvog jamstva, bilo izraženo ili podrazumijevano. Odgovornost za interpretaciju i uporabu materijala leži na čitatelju. Ni u kojem slučaju Svjetska zdravstvena organizacija neće biti odgovorna za štetu nastalu njegovom uporabom. Stavovi autora, urednika ili stručnih skupina ne predstavljaju nužno odluke ili navedenu politiku Svjetske zdravstvene organizacije.

SADRŽAJ

POZADINA.....	1
RAZMATRANJA PRI DONOŠENJU ODLUKA.....	1
KLJUČNA NAČELA.....	6
ALGORITMI DONOŠENJA ODLUKA.....	7
PRILOG 1.....	8

Pozadina

Kao izvanredna javnozdravstvena situacija međunarodnih razmjera, pandemija COVID-19 (izazvana novim virusom SARS-CoV-2) privukla je globalnu pozornost i djelovanje. S danom 19. ožujka 2020. 51 od 53 države u Europskoj regiji SZO-a prijavile su potvrđene slučajeve pandemije COVID-19¹. Svaka od tih zemalja uvela je niz mjera za ublažavanje transmisije SARS-CoV-2 i smanjivanje posljedica izbijanja na zdravstvene sustave, uključujući preusmjeravanje zdravstvenih resursa na pružanje odgovora na pandemiju COVID-19.

Pri planiranju mjera, dužna pažnja treba se pridati minimiziranju prekomjernog rizika od obolijevanja i smrtnosti od bolesti koje se mogu spriječiti cijepljenjem, što bi se izazvalo narušavanjem pružanja imunizacijskih usluga. **Svako narušavanje imunizacijskih usluga, čak i nakratko, rezultirat će povećanjem broja osjetljivih pojedinaca te većom mogućnosti izbijanja bolesti sprječivih cijepljenjem². Takva izbijanja mogu rezultirati smrću izazvanom bolestima koje su sprječive cijepljenjem te povećanim pritiskom na zdravstvene sustave već opterećene izbijanjem pandemije COVID-19.**

Razmatranja pri donošenju odluka

Imunizacijske usluge sastavni su dio zdravstvenih usluga. Zbog toga bi trebalo zadržati rutinske programe imunizacije sve dok mjere vezane uz COVID-19 to dopuštaju. Odluke vezane uz funkcioniranje imunizacijskih usluga trebaju se donositi temeljem detaljne procjene epidemiologije za bolesti sprječive cijepljenjem, scenarija transmisije pandemije COVID-19³ i odgovarajućih mjera ublažavanja rizika koje su na snazi, te resursa zdravstvenog i imunizacijskog sustava.

Trenutna situacija s pandemijom COVID-19 i kapaciteti zdravstvenog sustava dosta variraju u Europskoj regiji SZO-a i ova se situacija brzo razvija. Pristupi održavanja visoke razine pokrivenosti rutinskom imunizacijom također će varirati među državama.

Ministarstvo zdravstva trebalo bi uložiti sve moguće napore u nepristrano održavanje visokog imuniteta populacije.

U slučaju da se redovne imunizacijske usluge preusmjere na rješavanje pademije COVID-19, ako je moguće, treba mobilizirati relevantne organizacije civilnog društva ili nevladine organizacije aktivne na određenom području da podrže imunizacijske programe. Uzimajući u obzir da bi u trenutnom kontekstu neke rutinske imunizacijske usluge mogle biti narušene, pružatelji imunizacijskih usluga trebali bi početi numerizirati skupine djece koje su propustile doze cjepiva i razviti akcijski plan za prilagođenu naknadnu imunizaciju.

Razmatranje imunizacijskih opcija tijekom pandemije COVID-19 treba biti vođeno detaljnom procjenom:

1. epidemioloških rizika od bolesti sprječivih cijepljenjem među generalnom populacijom i specifičnim ranjivim skupinama;
2. epidemiološke situacije pandemije COVID-19 i povezanih mjera ublažavanja koje su na snazi;

---

¹ <https://who.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/ead3c6475654481ca51c248d52ab9c61>

² Suk et al. Post-Ebola Measles Outbreak in Lola, Guinea, January–June 2015. *Emerging Infectious Diseases*. 2016; 22(6):1106-1108.

³ Critical preparedness, readiness and response actions for COVID-19; <https://www.who.int/publications-detail/critical-preparedness-readiness-and-response-actions-for-covid-19>

3. karakteristika i ograničenja zdravstvenog sustava i usluga provođenja imunizacije;
4. relevantnih cjepiva i karakteristika logistike.

Utjecaj i primjerenost odabranih opcija treba se pratiti i periodički preispitivati kako se situacija s pandemijom COVID-19 dalje razvija.

1. Epidemiološki rizici bolesti sprječivih cijepljenjem među općom populacijom i specifičnim ranjivim skupinama

Koji je potencijalni rizik povećanog pojavljivanja bolesti sprječivih cijepljenjem?

Pregledati imunitet populacije (subnacionalnu pokrivenost rutinskim cjepivima) zajedno s podacima o nadzoru bolesti sprječivih cijepljenjem, uključujući karakteristike ospica čije je izbijanje u tijeku, te uključiti lokalna saznanja. Posebna pozornost treba se pridati bolestima sprječivima cijepljenjem koje su sklone epidemiji te zaustavljanju zaostajanja u uklanjanju ospica i iskorjenjivanju dječje paralize.

2. Epidemiološka situacija pandemije COVID-19 i vezanih mjera ublažavanja koje su na snazi

Koji je transmisijski scenarij pandemije COVID-19 u okruženju?

Pregledati situaciju s COVID-19 na području nadležnosti: uzimajući u obzir ima li slučajeva, sporadičnih slučajeva, klastera slučajeva ili lokalne transmisije³. U skladu sa Strateškim planom pripravnosti i odgovora na COVID-19 SZO-a, sve države trebaju biti spremne odgovoriti na sve scenarije transmisije. Potreba za preusmjeravanjem resursa kako bi se smanjio utjecaj pandemije COVID-19 na zdravstveni sustav mora biti razmotrena u odnosu na rizik od povećanog razbolijevanja i smrtnosti od bolesti sprječivih cijepljenjem kao rezultata promjena u imunizacijskim uslugama, te potencijalnog dodatnog opterećenja na zdravstveni sustav koje to može izazvati.

3. Karakteristike i ograničenja zdravstvenog sustava i osiguravanja imunizacijskih usluga

Koje su karakteristike zdravstvenog sustava i osiguravanja imunizacijskih usluga u okruženju?

Države u Europskoj regiji imaju različite karakteristike zdravstvenog sustava i zakonodavne okvire imunizacije. Uzeti u obzir zdravstvene usluge potrebne za nošenje sa scenarijima transmisije pandemije COVID-19 u državi te potencijalne potrebe i zakonske opcije za preusmjeravanje osoblja imunizacijskih programa kako bi pridonijeli nošenju sa situacijom s pandemijom COVID-19.

4. Cjepiva i karakteristike logistike

Jesu li rutinska cjepiva dostupna u dovoljnim količinama?

Dostupnost rutinskih cjepiva, procjena opskrbe cjepivom i mogućnost nabave cjepiva u trenutnom kontekstu treba biti evaluirana unutar oblasti nacionalnih smjernica za cijepljenje i logistički menadžment. Tijekom procjene opskrbe cjepivima i logistikom, dužna pozornost treba se pridati razumijevanju potražnje za cjepivima, te mogu li se zakazane doze cjepiva u nacionalnom imunizacijskom rasporedu dovršiti u trenutnom kontekstu ili će trebati biti usvojena politika „stani-kreni“, pri čemu će ciljna populacija primati potrebne doze cjepiva u neredovitim intervalima tijekom dužeg razdoblja.

Ključna načela

Od presudne je važnosti sačuvati i održati povjerenje stanovništva u imunizaciju i zdravstveni sustav. Za donositelje odluka, procjena i razumijevanje potrebe za rutinskom imunizacijom i njezinim prihvaćanjem u zajednici od presudne su važnosti kako bi procijenili održivost mogućnosti pružanja usluge imunizacije. S obzirom na prednosti imunizacije stanovništva cjepivima u nacionalnom programu imunizacije čak i za vrijeme pandemije COVID-19, ključno je pratiti trend prihvaćanja cjepiva u zajednici i imati uvid u bilo kakve trendove smanjenja prihvaćanja, uključujući moguće prepreke cijepljenju u općoj javnosti ili posebnim skupinama stanovništva.

Vodeća načela za programe imunizacije za vrijeme pandemije COVID-19

- a. Za vrijeme provođenja programa imunizacije pridržavajte se postojećih smjernica o mjerama prevencije infekcije COVID-19. U Prilogu 1 navedeno je što sve treba uzeti u obzir kako bi se ograničili rizici prijenosa SARS-CoV-2 tijekom programa cijepljenja.
- b. Prioritetno odredite cijepljenja primarne serije, posebno za kombinacije cjepiva koja sadrže cjepiva protiv ospica-rubeole ili poliomielitisa i druge kombinacije.
- c. Izbjegavajte kampanje masovnog cijepljenja dok se situacija COVID-19 ne riješi.
- d. Cijepite novorođenčad (prema nacionalnom rasporedu imunizacije) u rodilištima.
- e. Dajte prednost pneumokoknim i sezonskim cjepivima protiv gripe ranjivim populacijskim skupinama.
- f. Odgodite uvođenje bilo kojeg novog cjepiva u nacionalni raspored imunizacije.
- g. Jasno iskomunicirajte zajednici i zdravstvenim radnicima razloge za uključivanje imunizacije kao jedne od prioriternih zdravstvenih usluga tijekom pandemije COVID-19, rizike od bolesti koje se mogu spriječiti cijepljenjem te koristi cijepljenja.

Algoritam donošenja odluka

Epidemiološke, operativne i kontekstualne karakteristike u svakoj su zemlji jedinstvene i bilo bi nemoguće odrediti odgovarajuću strategiju za sve situacije. Sljedeći algoritam može pomoći nacionalnim tijelima u donošenju odluka vezanih za kontinuirani rad imunizacijskih službi.

Situacija 1:

- Nizak rizik od bolesti koje se mogu spriječiti cijepljenjem i mala vjerojatnost za velike epidemije
- Nema slučajeva ili ima sporadičnih slučajeva COVID-19
- Dostupno odgovarajuće osoblje za imunizaciju i logistiku

Situacija 2:

- Visok rizik od bolesti sprječivih cijepljenjem i koje potencijalno mogu dovesti do izbijanja zaraze te uzrokovati smrtnost
- Nema slučajeva ili ima sporadičnih slučajeva COVID-19
- Dostupno odgovarajuće osoblje za imunizaciju i logistiku

Situacija 3:

- Nizak rizik od bolesti sprječivih cijepljenjem i mala vjerojatnost za velike epidemije
- Nema slučajeva ili ima sporadičnih slučajeva COVID-19
- Osoblje za imunizaciju uključeno je u pripremu i reakciju na COVID-19

Situacija 4:

- Nizak rizik od bolesti sprječivih cijepljenjem i mala vjerojatnost za velike epidemije
- Klaster slučajeva i/ili lokalna transmisija COVID-19
- Osoblje za imunizaciju uključeno je u pripremu i reakciju na COVID-19

Situacija 5:

- Visok rizik od bolesti sprječivih cijepljenjem, a koje potencijalno mogu dovesti do izbijanja zaraze i uzrokovati smrtnost
- Klaster slučajeva i/ili lokalna transmisija COVID-19
- Osoblje za imunizaciju uključeno je u aktivnosti vezane za pripremljenost za i reakciju na COVID-19

- Nastavite rutinsku imunizacijsku uslugu s naglaskom na primarne serije cijepljenja

- Održavajte i poboljšajte nadzor bolesti sprječivih cijepljenjem

- Istražite alternativna rješenja za nastavak imunizacije, npr.:

- Uključite i osposobite pružatelje zdravstvenih usluga koji nisu uključeni u aktivnosti reagiranja na COVID-19, uključujući nevladine organizacije i organizacije civilnog društva

- smanjite propuštene mogućnosti kombiniranjem cijepljenja s patronažnim posjetima djeci (ako postoje) ili liječničkim pregledom

- Uvedite popis skupina djece koje su propustile doze cjepiva
- Održavajte i poboljšajte nadzor bolesti sprječive cijepljenjem

Prilog 1

Što sve treba uzeti u obzir u provođenju cijepljenja za vrijeme pandemije COVID-19 i ograničavajući rizik od prijenosa SARS-CoV-2 tijekom provođenja programa cijepljenja

Pružanje imunizacijskih usluga trebalo bi uskladiti s nacionalnim smjernicama o prevenciji i kontroli zaraza u zdravstvenim ustanovama i uključiti sljedeće:

a. Minimizirajte izloženost virusu COVID-19

- Koristite dostupnu komunikacijsku tehnologiju za komuniciranje o imunizacijskim uslugama, zakazivanje termina za cijepljenje i izvještavanje o nuspojavama nakon imunizacije (AEFI).
- Razmislite o kombiniranju cijepljenja s patronažnim posjetima djetetu i smanjenju broja posjeta ustanovi spajanjem medicinskih pregleda i usluga cijepljenja za vrijeme takvih posjeta.

b. Administrativne kontrole

- Obučite osnovno i pomoćno osoblje kako biste spriječili infekciju SARS-CoV-2 tijekom provedbe programa imunizacije
- Razmislite o mobilnim jedinicama za cijepljenje kad god je to moguće kako bi se poboljšala dostupnost imunizacije, istodobno minimizirajući rizik od zaraze.
- Provedite procjenu rizika izloženosti zdravstvenih radnika koji imaju povijest kontakta s pacijentima s COVID-19⁴.
- Spriječite gužvu u čekaonicama zakazivanjem unaprijed posjeta zdravih osoba i imunizacijskih usluga.
- Obavijestite zdravstvene radnike koji sudjeluju u provedbi programa imunizacije o mjerama za sprečavanje širenja zaraze virusom COVID-19, uključujući primjenu respiratorne higijene i važnosti socijalnog distanciranja (održavanje udaljenosti od najmanje 1 metra od ostalih).

c. Kontrole okoliša i tehničke kontrole

- Cijepljenje provodite po mogućnosti u posebnim klinikama za imunizaciju ili u posebnoj prostoriji zdravstvene ustanove.
- Izdvojite područja s ventilacijskim uređajima i osigurajte izvedivost socijalnog distanciranja za njegovatelje i djecu koja čekaju na imunizaciju.

d. Standardne mjere opreza

- Osigurati da su mjere higijene ruku, upotrebe osobne zaštitne opreme, prevencije ozljeda iglom i oštrim predmetima, gospodarenja otpadom, praćenja čišćenja i dezinfekcije opreme i okoliša u skladu sa smjernicama Ministarstva zdravstva te prilagođene situaciji s COVID-19.
- Zdravstveni stručnjaci i radnici trebaju primiti primjerena cjepiva i biti u toku s preporučenim cjepivima.

---

⁴ https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331340/WHO-2019-nCov-HCW_risk_assessment-2020.1-eng.pdf

e. Potražnja za cjepivima i opskrba

- Voditi računa o tome da ograničeno kretanje populacije i dobara, modificiran raspored provedbe programa imunizacije, varijabilna potražnja za cjepivima te povećana stopa rasipanja u ovim uvjetima mogu utjecati na potražnju i opskrbu cjepivima. Predviđanja, učestalost popunjavanja zaliha i sigurnost razine zaliha trebaju se redovito ažurirati uzimajući u obzir kapacitet dostupnog hladnog lanca opreme.

f. Nuspojave nakon imunizacije (AEFIs)

- Očekivati povećani rizik slučajnih nuspojava nakon imunizacije (AEFIs) slijedom trenutne transmisije SARS-CoV-2 koja se preklapa s cijepljenjem. Sva cjepiva trebaju biti pod nadzorom nakon što su bila primijenjena. Trebaju postojati funkcionalne strategije za prijavu, istraživanje i provedbu procjene uzročnosti ozbiljnih nuspojava nakon imunizacije i komunikaciju njihovih uzroka kako bi se održalo povjerenje javnosti u imunizaciju.